

CUMHURİYET DÖNEMİNDE LİSELERİN TARİHİ GELİŞİMİ (ANTALYA LİSESİ ÖRNEĞİ)

Okt. Sefa Salih AYDEMİR

Adıyaman Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü

Özet

Antalya Lisesi 1898 yılında Beş Sınıflı Liva İdadisi adı altında eğitim ve öğretim hayatına başlamıştır. Bu okul Antalya'daki ilk ortaöğretim kurumudur. 1916–1924 yılları arasında okulun adı Antalya Sultanisi olarak değiştirilmiştir. Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından sonra eğitim işleri ile ciddi bir şekilde ilgilenilmiştir. Antalya Lisesi 1924–1933 yılları arasında bir devreli lise (ortaokul) olarak faaliyet gösteriri iken 1933 yılında ikinci kademenin açılması ile tam bir ortaöğretim kurumu kimliğine kavuşmuştur. Bu durum 1968 yılında ortaokulun okul bahçesinden taşınmasına kadar devam etmiştir. Antalya Lisesi 2006 yılında genel lise statüsünden çıkartılarak Anadolu Lisesi statüsüne dönüştürülmüştür. Bu süre zarfında okulda çok kıymetli eğitimciler görev yapmış, birçok değerli şahsiyet okuldan mezun olmuştur

Anahtar Sözcükler: Ortaöğretim, Antalya Lisesi, Eğitim-Öğretim

HISTORICAL DEVELOPMENT OF THE HIGH SCHOOLS IN THE REPUBLIC PERIOD (ANTALYA HIGH SCHOOL SAMPLE)

Abstract

Antalya High School started its education life under the name of “Liva İdadisi”(Liva High School) with five classrooms in 1898. This school was the first high school institution in Antalya. Between the years 1916–1924, the school's name was changed as Antalya Sultana. After Turkish Republic was established, the education services were dealt seriously. While Antalya High School was active as a one stage high school between the years 1924–1933, with the opening of secondary stage it obtained an exact high school institution identity in 1933. This situation went on until the secondary school moved away from the school garden in 1968. In 2006 Antalya High School was taken from the general high school status and converted to Anatolian High School. In the meantime, dear educators served and many distinguished figures graduated from the school.

Keywords: Secondary Education, Antalya High School, Education and Training

GİRİŞ

1- Türkiye’de Liselerin Kurulması:

Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde yapılmaya çalışılan eğitim reformu; Türkiye Cumhuriyeti döneminde milli bir karaktere dönerek devam etmiştir. Milli Mücadele döneminin en çetin günlerinde bile Maarif Meseleleri ele alınarak sorunlara çareler üretilmeye çalışılmıştır. TBMM’nin kurulmasından tam onaltı gün sonra 9 Mayıs 1920’de hükümetin mecliste okunan programında; o an savaş nedeniyle köklü değişiklikler yapamadıklarını ama savaş sonunda milli şuuru geliştirici düzenlemeleri en kısa zamanda yapmak istedikleri belirtiliyordu (Özalp, 1983: 106).

Milli Mücadele’nin en şiddetli günlerinin yaşandığı, düşman ilerlemesinin Sakarya Nehri’ne kadar genişlediği bir dönemde bile Maarif Konusu ihmal edilmemiş, açılış konuşmasını bizzat Mustafa Kemal’in yaptığı 15 Temmuz 1921 Maarif Kongresi toplanmıştır (Akyüz, 1983: 89; Alıcıgüzel, 1973: 150; İnan, 1983: 62). Mustafa Kemal Paşa kongrenin açılış konuşmasında; “...Şimdiye kadar takip olunan tahsil ve terbiye usullerinin milletimizin tarih-i tedanniyatında en mühim bir amil olduğu kanaatindeyim. Onun için bir milli terbiye programından bahsederken eski devrin hürâfâtından ve evsaf-ı fitriyemizle hiç de münasebeti olmayan yabancı fikirlerden, şarktan ve garptan gelen bilcümle tesirlerden tamamen uzak, seciye-i milliye ve tarihimizle mütenasip bir kültür kastediyorum. Çünkü deha-yı millimizin inkişaf-ı tamü ancak böyle bir kültür ile temin olunabilir. Lâalettayin bir ecnebi kültürü şimdiye kadar takip olunan yabancı kültürlerin muhrip neticelerini tekrar ettirebilir (...) İşte biz, bu kongremizden, yalnız çizilmiş eski yollarda alelâde yürümenin tarzı hakkında müdavelc-i efkâr etmeyi değil, belki sardettiğim şerâiti haiz yeni bir sanat ve marifet yolu bulup millete göstermek ve o yolda yani nesli yürütmek için reher olmak gibi mukaddes bir hizmet bekliyoruz...”(Akyüz, 1983: 92–93; Yücel, 1994: 20–21)

1 Mart 1922’de TBMM’nin açılış konuşmasında Mustafa Kemal Atatürk; “...Ortaöğretimin amacı, memleketin muhtaç olduğu hizmet ve sanat erbabını yetiştirmek ve yüksek öğretime aday hazırlamaktır. Çocuklarımıza ve gençlerimize, her eğitim kademesinde her şeyden önce Türkiye’nin istikbaline, kendi benliğine ve milli geleneklerine düşman olan bütün elemanlarla mücadele etmek gerektiğinin öğretilmesi lazımdır. Bunlardan yoksun bulunan kişilerden oluşan toplumlarda hayat ve istiklal yoktur” demiştir (Özalp-Ataünal, 1983: 108). Mustafa Kemal’in; eğitim ile ilgili konuşmalarına baktığımız zaman ortaöğretim konularına ağırlık verdiğini, çağının gereklerini çok iyi anladığını ve milli bir eğitim istediğini görmekteyiz.

Maarif Vekili Dr. Rıza Nur Bey 19 Ekim 1920’de Meclisteki konuşmasında okul durumunu; 28 Sultani (lise), yatılı öğrencisi 340, gündüzlü 2591; öğretmen ve memur 587, 50–60 kadarda idadi (ortaokul) olduğunu, her sultaninin yıllık masrafının 6000 lira, Galatasaray Sultanisi’nin ise 40.000–50.000 arasında olduğunu açıklamıştır (İnan, 1983: 55). Hasan Ali Yücel ise 1923’te maarif vekâletinin raporlarına göre; düşman işgali altında olmayan yerlerde 4’ü yatılı, 17’si yatisız olmak üzere 21 sultani ve hepsi yatisız olmak üzere 30 idadinin olduğunu söylemektedir (Yücel, 1994: 21). Mustafa Kemal’in çizmiş olduğu Maarif esaslarına uygun olarak 1923 yılında “Sultani Mektepleri Talimatnamesi” ile

sultaniler disiplin altına alınmaya çalışılmış, ayrıca; gelirlerini vilayet sandıklarından karşılayan idadiler Maarif vekâletine bağlanarak umumi bütçe içine alındılar.

1921’de devletin bütçesi 57.128.833 lira iken Milli Eğitim’e ayrılan pay: 390.412 lira; 1922’de bütçe 74.957.848 lira olup Milli Eğitim’e ayrılan pay; 1.136.046 liradır. 1923 yılında ise bütçe 105.929.911 iken ayrılan pay 3.033.003 liradır (İnan, 1983: 64). Yapılan tüm bu çalışmalara rağmen istendik düzeyde fayda sağlanamaması üzerine çeşitli reformlar yapmak üzere 15 Temmuz 1923’te Birinci Heyet-i İlmiye toplanmıştır. Heyetin 15 Temmuz’dan başlayıp 15 Ağustos’a kadar süren çalışmaları sonunda tüm ortaöğretim kurumlarının adı; idadi veya sultani olmaktan çıkarılıp “Lise”ye çevrildi. Alınan karar gereğince liseler bir ve iki devreli olmak üzere iki kısma ayrılmıştır (Yücel, 1994: 21).

1924 yılında Eğitim ve Kültür sorunlarının çözümü amacıyla Ankara’da ikinci Heyet-i İlmiye toplantısı yapılmıştır. Toplantıda verilen kararlar arasında; ilkokul öğretim süresinin altı yıldan beş yıla indirilmesi, ortaokul ve liselerin ayrı ayrı birer bölüm haline getirilmesi, bir devreli liselerin ortaokul haline getirilmesi, ortaokul ve lisenin eğitim sürelerinin üçer yıl olarak tespit edilmesiyle ortaöğretimin yedi yıldan altı yıla indirilmesi gelmektedir (Özalp-Ataunal, 1983: 113; Yücel, 1994: 25).

2- Antalya Lisesi’nin Açılması ve İlk Yılları:

1314 (1898) Tarihinde bakkallık yapan Rum kardeşlerden devralınan ve 1902 yılında tadilat geçiren iki tarihi binadaki eğitim ve öğretim faaliyetlerinin mekânı hiç değişmeden günümüze kadar devam etmiştir. 1923–1924 yılında Sultani’den tek devreli liseye dönüştürülen Antalya Lisesi bu görevine ek olarak 1926–1927 eğitim ve öğretim yılı başında memleketteki öğretmen açığını kapatmak için alınan kararlar gereği; Lise mezunlarından da öğretmen yetiştirmek amacıyla pilot okul olarak seçilmiştir. Bu nedenle ortaokul kısmına üç Pedagoji sınıfı daha eklenmiş ve okula da ilk kez kız öğrencilerde kabul edilmeye başlanmıştır. Böylece okul; “Pedagoji sınıflarına Havi Muhtelif Orta Mektep” (Pedagoji sınıflarını bulandıran Pilot Okul) adını almıştır. Bu durum 1 Ocak 1932 yılına kadar devam etmiştir. Bu dönemde görev alan idareci ve öğretmenler hakkında bir bilgi mevcut olmayıp, o dönemden sadece iki adet şahadetname defteri elimize ulaşmıştır. Şahadetname defterine göre başarı durumu ve öğrenci sayısı şu şekildedir:

YILLAR	HAZİRAN (YAZ)		EYLÜL (GÜZ)		TOPLAM
	BAŞARILI	BAŞARISIZ	BAŞARILI	BAŞARISIZ	
1927-28	5	4	4	-	9
1928-29	5	19	4	15	9
1929-30	34	2	2	-	36
1930-31	7	31	13	18	20
1931-32	28	-	-	-	28
1932-33	23	-	-	-	23

Lisenin ortaokul kısmına ait eldeki kayıtlar, bina yetersizliği nedeniyle lise bünyesinden ayrıldığı 1968 yılına kadar devam eder. Bu dönem içerisinde ortaokul öğrencilerinin mevcutları ve başarı durumları şu şekildedir;

OKUL DİPLOMA DEFTERİ					MEZUN
YILLAR	HAZİRAN (YAZ)		EYLÜL (GÜZ)		TOPLAM
1923-24	KIZ :-	ERKEK : 11	KIZ :-	ERKEK :-	11
1924-25	KIZ :-	ERKEK : 6	KIZ :-	ERKEK :-	6
1925-26	KIZ :-	ERKEK : 2	KIZ :-	ERKEK :-	2
1926-27	KIZ :-	ERKEK : 4	KIZ :-	ERKEK :-	4
1932-33	KIZ : 5	ERKEK : 43	KIZ :-	ERKEK :-	48
1933-34	KIZ : 7	ERKEK : 50	KIZ :-	ERKEK :-	57
1934-35	KIZ : 13	ERKEK : 55	KIZ :-	ERKEK :-	68
1935-36	KIZ : 13	ERKEK : 70	KIZ :-	ERKEK :-	83
1936-37	KIZ : 18	ERKEK : 83	KIZ :-	ERKEK :-	101
1937-38	KIZ : 16	ERKEK: 32	KIZ : 20	ERKEK: 179	247
1938-39	KIZ : 18	ERKEK: 40	KIZ : 17	ERKEK: 58	133
1939-40	KIZ: 4	ERKEK: 22	KIZ: 10	ERKEK: 35	71
1940-41	KIZ: 10	ERKEK: 59	KIZ: 16	ERKEK: 48	133
1941-42	KIZ: 18	ERKEK: 66	KIZ: 10	ERKEK: 42	136
1942-43	KIZ: 16	ERKEK: 47	KIZ: 10	ERKEK: 50	123
1945-46	KIZ: 11	ERKEK: 63	KIZ: 9	ERKEK: 45	128
1946-47	KIZ: 5	ERKEK: 26	KIZ: 7	ERKEK: 22	60
1947-48	KIZ: 6	ERKEK: 41	KIZ: 3	ERKEK: 23	73
1952-53	KIZ: 7	ERKEK: 23	KIZ: 7	ERKEK: 31	68
1953-54	KIZ: 5	ERKEK: 38	KIZ: 8	ERKEK: 32	83
1954-55	KIZ: 15	ERKEK: 24	KIZ: 14	ERKEK: 39	92
1955-56	KIZ: 9	ERKEK: 32	KIZ: 15	ERKEK: 51	107
1956-57	KIZ: 17	ERKEK: 43	KIZ: 15	ERKEK: 59	134
1957-58	KIZ: 9	ERKEK: 33	KIZ: 11	ERKEK: 41	94
1958-59	KIZ: 24	ERKEK: 76	KIZ: 32	ERKEK: 64	196
1959-60	KIZ: 15	ERKEK: 64	KIZ: 36	ERKEK: 70	185
1960-61	KIZ: 17	ERKEK: 97	KIZ: 9	ERKEK: 35	158
1961-62	KIZ: 12	ERKEK: 51	KIZ: 11	ERKEK: 38	112

1962-63	KIZ: 30	ERKEK: 46	KIZ: 11	ERKEK: 35	122
1963-64	KIZ: 29	ERKEK: 67	KIZ: 16	ERKEK: 79	191
1964-65	KIZ: 19	ERKEK: 61	KIZ: 44	ERKEK: 62	186
1965-66	KIZ: 6	ERKEK: 41	KIZ: 33	ERKEK: 86	166
1966-67	KIZ: 6	ERKEK: 35	KIZ: 31	ERKEK: 106	178
1967-68	KIZ: 57	ERKEK: 118	KIZ: 57	ERKEK: 128	360

* 1927–1932, 1943–1945, 1948–1952 Dönemlerine ait kayıtlara ulaşılamamıştır

Antalya Lisesi Orta Kısım Bitirme defteri tablosundanda görüldüğü üzere; 1946–1955 yılları arası dışında öğrenci mezunları sayısında istikrarlı bir artış söz konusudur. Bu yıllardaki azalmanın sebebi kanımızca; İkinci Dünya Savaşı sonunda ülkemizde de hissedilen ekonomik ve sosyal sorunların eğitim ve öğretim faaliyetlerine yansımalarıdır.

2.1. Antalya Lisesi'nin Öğrencileri ve Başarı Durumları

Antalya Lisesi; Sultaniden liseye çevrildiği 1923–1924 eğitim ve öğretim yılından, 1968 yılına kadar bünyesinde yer alan ortaokulu ile günümüze kadar haftalık ders dağılımı ve müfredat programlarında birçok değişiklik olmuştur. Bu müfredat değişikliklerinin hepsini burada vermek araştırmanın hacmini çok fazla artıracığı için yer verilmeyecektir

1954 yılına kadar lise öğrencisinin üniversiteye gidebilmesi için; okulu bitirmesi yanında “Olgunluk Sınavı” adı verilen bir sınavı geçerek, lise bitirme diplomasına ek olarak olgunluk diplomasına da sahip olması gerekiyordu (Ergin, 1940: 2066). Olgunluk Sınavı'nda öğrenciler; kendi kollarıyla ilgili derslerden imtihana girerler ve başarılı olanlar diploma ile birlikte üniversite sınavına başvurma hakkını kazanırlardı. Bu sınava üç kere girişte kazanamayanlar ise; bir daha bu sınava giremezler ve üniversite sınavına başvuramazlardı. Antalya Lisesi öğrencilerinin başarı durumlarını incelerken ilk önce 1954 yılında uygulamasından vazgeçilen Olgunluk Sınavı İmtihan sonuçlarını vermekle başladık. Diploma Defterleri ve Maarif istatistiklerine göre okulda Haziran ve Eylül dönemlerinde yapılan olgunluk sınavlarından başarılı olanlar;

YILLAR	HAZİRAN (YAZ)		EYLÜL GÜZ		TOPLAM
1934-1935	KIZ: -	ERKEK: 6	KIZ : -	ERKEK : 7	13
1935-1936	KIZ : -	ERKEK : 17	KIZ : 1	ERKEK : 17	35
1936-1937	KIZ : 8	ERKEK : 26	KIZ : -	ERKEK : 2	36
1937-1938	KIZ : 7	ERKEK : 18	KIZ : -	ERKEK : 15	40
1938-1939	KIZ : 6	ERKEK : 27	KIZ : 7	ERKEK : 9	49
1939-1940	KIZ : -	ERKEK : 2	KIZ : 7	ERKEK : 47	56

1940-1941	KIZ : 5	ERKEK : 29	KIZ : 5	ERKEK : 24	73
1941-1942	KIZ : 8	ERKEK : 54	KIZ : 10	ERKEK : 28	100
1942-1943	KIZ : 7	ERKEK : 36	KIZ : 2	ERKEK : 31	76
1943-1944	KIZ : 10	ERKEK : 75	KIZ : 1	ERKEK : 22	108
1945-1946	KIZ : 7	ERKEK : 46	KIZ : 3	ERKEK : 38	94
1946-1947	KIZ : 2	ERKEK : 27	KIZ : 5	ERKEK : 43	77
1947-1948	KIZ : 5	ERKEK : 52	KIZ : -	ERKEK : 14	69
1950-1951	KIZ : 2	ERKEK : 35	KIZ : 3	ERKEK : 46	86
1951-1952	KIZ : -	ERKEK : 11	KIZ : -	ERKEK : 12	23
1952-1953	KIZ : 2	ERKEK : 16	KIZ : 1	ERKEK : 21	40
1953-1954	KIZ : 2	ERKEK : 46	KIZ : 5	ERKEK : 46	99
TOPLAM					1074

1937–1954 yılları arasında Antalya Lisesi öğrencilerinin girmiş olduğu olgunluk sınavında başarılı olanların sayısı ulaşabildiğimiz kaynaklar ışığında toplam bin yetmiş dört (1074) kişidir. Bir öğrencinin üç defa sınava girme hakkı bulunduğundan dolayı; mezun olan öğrencinin kaçınıcı girişinde başarılı veya başarısız olduğu hakkında kesin bir bilgi edinilememektedir. Grafikten de anlaşılacağı üzere bu sınavlarda başarılı olan veya olmayanların sayısı yıllara göre düzensizlik göstermektedir.

Türkçe kompozisyon dersi yazılı, diğerleri hem yazılı hem sözlü yapıldı (Yücel, 1994: 120). Lise müfredatları 1962 yılında toplanan Yedinci Milli Eğitim Şurası'nda tekrar ele alınarak değiştirilmiş; çeşitli kollar yerine, mecburi seçmeli ders rejimine göre düzenlenmiştir. Sınıf yükseldikçe mecburi dersler ile seçmeli dersler arasındaki orantı seçmeli dersler lehine artırılmıştır. Antalya Lisesinin Lise bitirme sınavı başarı sonuçlarının yıllara göre dağılımına bakılacak olursa;

Farklı Dönemler içinde Liseyi Bitirme Sınavı Sonuçları;

HAZİRAN					EYLÜL				
YILLAR	FEN KISMI		EDEBİYAT KISMI		FEN KISMI		EDEBİYAT KISMI		TOPLAM
1934-1935*	Kız: -	Erkek: -	Kız: 4	Erkek: 23	Kız: -	Erkek: -	Kız: 1	Erkek: 8	36
1939-1940	KIZ : 1	ERKEK : 15	KIZ : 3	ERKEK : 11	KIZ : 1	ERKEK : 11	KIZ : 2	ERKEK : 11	55
1945-1946	KIZ : -	ERKEK : 7	KIZ : 9	ERKEK : 49	KIZ : -	ERKEK : 20	KIZ : 4	ERKEK : 37	126
1950-1951	KIZ : 1	ERKEK : 11	KIZ : 3	ERKEK : 24	KIZ : -	ERKEK : 11	KIZ : 2	ERKEK : 27	79
1954-1955	KIZ : -	ERKEK : 14	KIZ : 7	ERKEK : 27	KIZ : -	ERKEK : 9	KIZ : 6	ERKEK : 42	104
1959-1960	KIZ: 5	ERKEK: 25	KIZ: 15	ERKEK: 72	KIZ: 3	ERKEK: 24	KIZ: 5	ERKEK: 53	202
1962-1963	KIZ: 7	ERKEK: 54	KIZ: 32	ERKEK: 98	KIZ: -	ERKEK: -	KIZ: -	ERKEK: -	191
1963-1964	KIZ: 8	ERKEK: 35	KIZ: 8	ERKEK: 35	KIZ: 4	ERKEK: 60	KIZ: 22	ERKEK: 68	2240
1964-1965	KIZ: 5	ERKEK: 49	KIZ: 8	ERKEK: 37	KIZ: 14	ERKEK: 100	KIZ: 15	ERKEK: 55	238
1965-1966	KIZ: 5	ERKEK: 38	KIZ: 16	ERKEK: 70	KIZ: 22	ERKEK: 103	KIZ: 2	ERKEK: 15	271
1966-1967	KIZ: 17	ERKEK: 82	KIZ: 23	ERKEK: 88	KIZ: 7	ERKEK: 45	KIZ: 18	ERKEK: 36	316
1967-1968	KIZ: 18	ERKEK: 76	KIZ: 34	ERKEK: 81	KIZ: 12	ERKEK: 31	KIZ: 12	ERKEK: 29	293
TÜM KIZLARIN TOPLAMI				TÜM ERKEKLERİN TOPLAMI		GENEL TOPLAM			
668				3348		4046			

* 1934-1936 yılları arasında Antalya Lisesinde sadece Edebiyat Kolu Mevcuttur. Fen Kolu öğretmen yetersizliği nedeniyle açılmamıştır.

YILLAR	KIZ	ERKEK	TOPLAM
1968-1969	36	157	193
1969-1970	51	252	303
1970-1971	93	114	207
1971-1972	55	149	204
1972-1973	92	185	277
1973-1974	94	224	318
1974-1975	124	329	453
1975-1976	113	169	282
1976-1977	211	324	493
1979-1980	317	380	697
1980-1981	211	470	681
1985-1986	367	354	721
1988-1989	344	286	630
1989-1990	246	291	537
1990-1991	321	420	741
1991-1992	381	434	815
1992-1993	478	538	1016
TOPLAM	3534	5076	8610

Kredili sisteme göre mezun olan öğrenci sayıları ve dönemleri;

YILLAR	DÖNEMLER	KIZ	ERKEK	DÖNEM TOPLAMI	TOPLAM
1993-1994	5. Dönem	230	215	445	962
	6. Dönem	178	274	452	
	Yoğunlaştırılmış kredi tamamlama programıyla	19	46	65	
1994-1995	5. Dönem	184	120	304	782
	6. Dönem	195	224	419	
	7. Dönem	6	20	26	
	Yoğunlaştırılmış kredi tamamlama programıyla	3	30	33	
1995-1996	5. Dönem	231	202	433	1298
	6. Dönem	213	121	334	
	7. Dönem	145	260	405	
	8. Dönem	24	67	91	
	9. Dönem	3	5	8	
	10. Dönem	3	5	8	
	Beklemeliler	8	11	19	
1996-1997	5. Dönem	378	384	762	1354
	6. Dönem	178	284	462	
	7. Dönem	33	48	81	
	8. Dönem	3	25	28	
	9. Dönem	5	6	11	

	10. Dönem	2	8	10	
1997-1998	7. Dönem	15	33	48	1080
	8. Dönem	-	2	2	
	9. Dönem	2	15	17	
	10. Dönem	3	12	15	
	Yoğunlaştırılmış kredi tamamlama programıyla	7	4	11	
	Yaz Dönemi	483	423	906	
	Güz Dönemi	28	53	81	
1998-1999	9. Dönem	99	109	208	1471
	10. Dönem	554	636	1190	
	Güz Dönemi	29	44	73	
1999-2000	Yaz Dönemi	560	569	1129	1192
	Şubat (sorumluluk)	19	44	63	
2000-2001	Yaz Dönemi	223	275	498	784
	Güz Dönemi	125	114	239	
	Şubat Dönemi	12	31	43	
	Sorumluluk Sınavı	2	2	4	
GENEL TOPLAM		4202	4721	8923	8923

Son dönemlerde okuldan mezun olan öğrencilerin alan ve adetleri;

YILLAR	ALAN/BÖLÜM	KIZ	ERKEK	BÖLÜM TOPLAMI	TOPLAM
2001-2002	Fen Bilimleri	112	223	335	899
	Sosyal Bilimler	64	50	114	
	Türkçe Matematik	160	204	364	
	Yabancı Dil	15	9	24	
	Spor	20	42	62	
	Spor	12	38	50	
2004-2005	Fen Bilimleri	90	118	208	643
	Sosyal Bilimler	33	34	67	
	Türkçe Matematik	154	161	315	
	Yabancı Dil	15	5	20	
	Spor	3	30	33	
2005-2006	Fen Bilimleri	59	86	145	443
	Sosyal Bilimler	27	23	50	
	Türkçe Matematik	118	104	222	
	Yabancı Dil	8	7	15	

	Spor	3	8	11	
GENEL TOPLAM		1730	2118	3848	

Farklı yıllarda lise öğrencilerinin sınıflara göre başarı durumları;

YILLAR	SINIFLAR	GEÇENLER			KALANLAR			SORUMLU GEÇEN			Son sınıf öğrencilerinden mezun olamayıp okuma hakkı devam edenler		
		ERKEK	KIZ	TOPLAM	ERKEK	KIZ	TOPLAM	ERKEK	KIZ	TOPLAM	ERKEK	KIZ	TOPLAM
1997-1998	9. Sınıflar	790	669	1459	73	76	149	-	-	-			
	10. Sınıflar	515	358	873	4	3	7	217	246	463			
	11. Sınıflar	505	482	987	3	-	3	55	131	286			
1998-1999	9. Sınıflar	490	320	810	75	75	150						
	10. Sınıflar	563	521	1084	-	-	-	194	195	389			
	11. Sınıflar	686	571	1257	-	-	-				164	83	247
1999-2000	9. Sınıflar	525	335	860	135	48	183						
	10. Sınıflar	335	296	631				130	47	177			
	11. Sınıflar	681	694	1375			-	-	-	-	144	71	215
2000-2001	9. Sınıflar	456	335	791	156	121	277	15	6	21	-	-	-
	10. Sınıflar	400	220	620	-	-	-	130	111	241	217	134	351
	11. Sınıflar	320	250	570	-	-	-						
2002-2003	9. Sınıflar	556	372	928	90	44	134	13	9	19			
	10. Sınıflar	552	463	1015	3	1	4	180	150	330			
	11. Sınıflar	701	576	1277	109	59	168	-	-	-			
2003-2004	9. Sınıflar	273	236	509	62	26	88	20	4	24			
	10. Sınıflar	274	239	513	-	-	-	181	81	262			
	11. Sınıflar	19	9	28	1	-	1	54	32	86	111	65	176
TOPLAM		8641	6940	15587	711	453	1164	1289	1012	2301	639	353	992

Grafiklerden de anlaşılacağı üzere Antalya Lisesi'nin kuruluşundan itibaren zaman zaman düşüşler görülmekte ise de, genele bakınca devamlı bir artış söz konusudur. Antalya Lisesinin kuruluşunun ilk yıllarından günümüze kadar bir iki yıl hariç devamlı erkek öğrenci nüfusunun fazla olduğu görülmektedir. Yıllara göre devamlı, bir artış söz konusu olup sadece 1937–1955 yılları arasında ortaokul ile paralel bir şekilde savaş sonu ekonomik sıkıntılar nedeniyle büyük oranda öğrenci sayısında azalma görülür.

Antalya Lisesindeki öğrencilerin başarı durumlarını incelemeye ilk önce 1954 yılında uygulamasından vazgeçilen Olgunluk Sınavı İmtihan sonuçlarını vermekle başladık. Olgunluk sınavını kazananlar üniversite sınavına başvurma elde etmekteydi. Bu sınava üç kere giripte kazanamayanlar ise; bir daha bu sınava giremezler ve üniversite sınavına başvuramazlardı. 1937–1954 yılları arasında Antalya Lisesi öğrencilerinin girmiş olduğu olgunluk sınavında başarılı olanların sayısı ulaşabildiğimiz kaynaklar ışığında toplam bin yetmiş dört (1074) kişidir. Bir öğrencinin üç defa sınava girme hakkı bulunduğundan dolayı; mezun olan öğrencinin kaçınıcı girişinde başarılı veya başarısız olduğu hakkında kesin bir bilgi edinilememektedir. Bu sınavlarda başarılı olan veya olmayanların sayısı yıllara göre düzensizlik göstermektedir.

Antalya Lisesi'nin kuruluşundan itibaren öğrenci sayısında zaman zaman düşüşler görülmekte ise de, genele bakınca devamlı bir artış söz konusudur. Antalya Lisesinin kuruluşunun ilk yıllarından günümüze kadar bir iki yıl hariç devamlı erkek öğrenci nüfusunun fazla olduğu görülmektedir. Yıllara göre devamlı, bir artış söz konusu olup sadece 1937–1955 yılları arasında ortaokul ile paralel bir şekilde savaş sonu ekonomik sıkıntılar nedeniyle büyük oranda öğrenci sayısında azalma görülür.

Alan seçimlerine baktığımız zaman 1981–1985 yılları arasında Edebiyat Bölümü en fazla tercih edilen olmakta iken 2001–2006 arası Türkçe-Matematik alanı öne çıkmıştır. Alanlar arasındaki bu tercih değişiklikleri kanımızca üniversite girişteki seçilecek mesleğin alan değiştirmesi ile alakalıdır. Örnek vermemiz gerekirse; Sosyal alan öğrencilerinin 2000 yılı öncesi en fazla tercih ettiği bölüm olan Hukuk Fakültesi tarihte sosyal alandan Türkçe Matematik alanı içinden öncelikli öğrenci alması sağlanması üzerine öğrencilerde bu alana kaymıştır. Sınıflara göre başarı oranlarına baktığımız zaman kalan öğrencilerin en fazla dokuzuncu sınıfta olduğu, sorumlu geçen oranının ise onuncu sınıfta karşılaştığı görülmektedir.

Alan seçimlerine baktığımız zaman 1981–1985 yılları arasında Edebiyat Bölümü en fazla tercih edilen olmakta iken 2001–2006 arası Türkçe-Matematik alanı öne çıkmıştır. Alanlar arasındaki bu tercih değişiklikleri kanımızca üniversite girişteki seçilecek mesleğin alan değiştirmesi ile alakalıdır. Örnek vermemiz gerekirse; Sosyal alan öğrencilerinin 2000 yılı öncesi en fazla tercih ettiği bölüm olan Hukuk Fakültesi tarihte sosyal alandan Türkçe Matematik alanı içinden öncelikli öğrenci alması sağlanması üzerine öğrencilerde bu alana kaymıştır. Sınıflara göre başarı oranlarına baktığımız zaman kalan öğrencilerin en fazla dokuzuncu sınıfta olduğu, sorumlu geçen oranının ise onuncu sınıfta karşılaştığı görülmektedir.

Antalya Lisesi 1933 yılında ortaokulun devamı olarak açılmış olup, 1969 yılına kadar aynı binada eğitim faaliyetlerine devam etmiştir. 1933 yılında başlayan Genel Lise hayatı 2005–2006 öğretim yılında Anadolu Lisesi'ne çevrilmesiyle son bulmuştur. Daha önce; 1949

yılındaki Dördüncü Milli Eğitim Şurası'nda liseler dört yıla çıkarılmıştı. Ancak istenilen verim alınamaması nedeniyle 1954 yılında bu uygulamaya olgunluk sınavıyla birlikte son verilmiştir

Antalya Lisesi'nde bu kararlar aynı şekilde uygulanmış 1957 yılında müfredat tekrar değiştirilmiştir. Çarşamba ve Cuma günleri günde dört saat, diğer günlerde ise altı saat ders yapılmasına, Çarşamba günleri öğleden sonrasının kültürel faaliyetlere ayrılmasına karar verilmiştir

Antalya Lisesine ait imtihan defterlerini incelediğimizde, 1964–1965 eğitim ve öğretim yılına 5/Fen sınıfına Jeoloji dersi ilk kez konduğunu görüyoruz. 1966–1967 yılında ise “İkinci Yabancı Dil” olan ders seçmeli ders olarak seçilmiş olup mecburiyetinin kaldırıldığını, 1967–1968 öğretim yılından itibaren “Din Dersi”nin Antalya Lisesi'nde okutulmaya başlandığını görmekteyiz. 1968–1969 yılında ise “Askerlik” dersi “Milli Güvenlik” olarak ad değiştirilmiş, içeriği aynı kalmıştır

Her Milli Eğitim Şurası'ndan sonra, Lise müfredatının tekrar değiştirilmesi geleneğine; 1970 yılında toplanan Sekizinci Milli Eğitim Şurası'nda da devam edilmiştir. Şurada; birinci sınıfta genel kültürü sağlayan ortak dersler ile ileride yönelmek istedikleri ilgi ve kabiliyetlerine şekil veren dersler olacaktı. Ortak ve mecburi dersler tüm teknik ve genel liselere mecburi tutulmaktaydı. Lise ikinci sınıfa geçen öğrencinin karşısına seçmesi için sadece iki çeşit program vardır. Bunlar Fen ve Edebiyat programlarıdır. Lise üçüncü sınıfta ise ileride gitmek istediği yüksek öğretim programına göre Fen programından gelenlere; Matematik-Fizik veya Tabiat Bilimlerinden birisini, ikinci sınıfta Edebiyat kolunda olanların ise birisini seçmek zorunda oldukları Dil-Edebiyat veya Sosyal ve Ekonomik Bilimler kolları gelmektedir. 1971–1972 eğitim ve öğretim yılında gösterilen dersler tablosundan da anlaşılacağı üzere lise ikide iki; lise üçüncü sınıfta dört tane kol mevcuttur.

1974 yılında toplanan Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası sonunda alınan kararlar gereğince, daha önce gösterilen derslerin çeşidinin azaltılarak ders saatleri artırılmıştır. Bu değişiklikler genelde ders içeriğinden ziyade isim değişiklikleri şeklinde olmuştur. “Tabiat Bilgisi” dersinin adı; “Biyoloji”, tüm edebiyat derslerinin ise “Türk Dili ve Edebiyat” olarak birleştirilmiştir. “Din Bilgisi” dersi ile “Ahlak Bilgisi” dersleri de birleştirilmiştir.

1988 yılındaki Onikinci Milli Eğitim Şurası'nda lise müfredatı tekrar değiştirilmiştir. Buna göre; lise birinci sınıfta tüm öğrencilere ortak program uygulanacak, ikinci sınıfta öğrenciler kendi istidatları doğrultusunda Fen ve Sosyal Bilimler bölümlerinden birisini, üçüncü sınıfta ise Matematik ve Tabi Bilimler ile Sosyal Bilimler ve Edebiyat kollarından istediği birisini seçecekti. 1991 yılında ise; tüm genel liselerde radikal bir değişiklikle sınıf geçme sistemi bırakılarak, yerine yeni bir sistem olan “Ders Geçme ve Kredi Sistemi”ne geçilmiştir. Bu sistemin esası; dersler ortak dersler ve seçmeli dersler olmak üzere ikiye ayrılmakta olup, başarılı bir öğrenciye okulu üç yıl yerine daha erken bir dönemde de bitirebilme imkânı da tanınmasıydı. Öğrencilerin ilk dönemde almak zorunda oldukları dersler; Türk Dili I, Tarih I, Matematik I, Fen Bilimleri I, Yabancı Dil I'dir. Bu derslerin amacı öğrenciye temel bilimlerin aşılmasıdır. Bu sistemde öğrenci örneğin; “Matematik I” dersinden başarısız olur ise ikinci dönem tekrar almakta, yine başarısız olur ise bu dersin kredi açığını başka bir seçmeli dersten kapatılabilme imkânını vermekteydi. Bu durum; “Türk Dili” dersi için farklı olmaktadır. Bu derste tüm öğrenciler başarılı olmak zorundaydı. Ortak dersler içinde sayılan Felsefe I-II ikinci dönemden sonra alınmıştır. Seçmeli dersler isteğe bağlı olmakla birlikte alınan diğer derslerle olan bakımında paralellik göstermesi beklenir (Atay,

2006: 24–32). Liseyi bitirmek için en az yüz otuz iki krediyi tamamlamak zorunda olan öğrenci, bir dönem içinde en az on sekiz, en fazla otuz kredilik ders alabilirdi. Öğrenci çoğunlukla almış olduğu derslere göre alanı belirlenirdi. Toplamda almış olduğu derslerin en az üçte birine uymaz ise öğrenciye “Genel Kültür Alanı” diploması verilirdi.

1995 yılında “Ders Geçme ve Kredi Sistemi”nden vazgeçilmesine karar verilmiş, tekrar eski sisteme yani “Sınıf Geçme Sistemi”ne geçilmiştir. Antalya Lisesi’ne artık öğrenci almaktan vazgeçildiği 2005–2006 eğitim ve öğretim yılına kadar bu sistem uygulanmaya gelmiştir. Bu uygulanan sınıf geçme sistemine göre öğrenciler birinci sınıfta öğrencilerin tümü ortak dersleri alırlar; ikinci sınıfta ileride ilerlemek istedikleri alana uygun kolu seçerlerdi. Bu alanlar; Sosyal Bilimler, Sanat (Müzik-Resim), Spor, Fen Bilimleri, Türkçe-Matematik, Yabancı Dil alanlarıdır. Öğrenciler seçtikleri alana uygun olarak üst sınıflarda alan derslerini ve seçmeli dersleri alarak liseden mezun olurlar (Tebliğler Dergisi, 1996: 282–288).

2.2. Sınavlar ve Sınıf Geçme Sistemi

Antalya Lisesi’nin kurulmuş olduğu 1933 yılından itibaren günümüze kadar birçok farklı sınav ve sınıf geçme yöntemleri uygulanmıştır. İlk olarak; 1935 yılında çıkartılan ve 1937 yılında kısmen değişikliğe uğramış olan sınav talimatnamesine tabi olunmuştur. Bu yönetmeliğe göre; her ders yılında bir dersten iki yazılı imtihan yapılırdı. İlk yazılı (kanun-ı evvel) on dokuzu ile otuz biri arasında, ikinci yazılı Mart’ın yirmisiyle Nisan’ın biri arasında yapılmakta olup bu süre içinde ders yapılmazdı. Ders yılı sonlarında ayrıca bir de kanaat notu verilmekteydi. Kanaat notu; öğrencinin yıl içerisindeki derse katkısı ve başarısına göre verilirdi. Notlar 10 numara üzerinden verilirdi. Öğrenciler; bir dersin birinci yazılı imtihanından aldığı not bir ile ikinci yazılı imtihanda ve sözlüde aldığı not da iki ile çarpılarak çıkan sonuç beşe bölünürdü. Sonuçta çıkan rakam beş’ten aşağı düşmemeli, ayrıca sözlüden de en az dört alınmalıydı. Üç dersten yeter notu alamayanlar ikmale kalır, dört dersten yeter sonucu alamayanlar sınıfta bırakılırdı. İkmal imtihanları ertesi ders yılı başında yapılır, bu sınavda en az beş alan sınıfı geçebilirdi. Olgunluk sınavları Haziran ve Eylül ayında olmak üzere senede iki defa yapılırdı. Başarısız öğrenciler; kendi kollarıyla ilgili dört dersten tekrar ayrı ayrı yazılı ve sözlü olurlardı. İki kere girip de kazanamayan öğrenciler bir daha olgunluk sınavına başvuramazlardı (Yücel, 1994: 118–120)

Öğrencilerin başarı durumları dersin özelliğine göre; sözlü, yazılı, uygulamalı sınav ve ödevler ile belirlenirdi. Yazılıların adedi dersin haftalık saatine göre belirlenir. Haftada üç ve daha fazla saati olan ders için en az üç yazılı, bir veya iki saatlik dersler içinde en az iki yazılı yapılması zaruriydi. Ayrıca öğrenciye en az bir tane sözlü notu verilmesi gerekiyordu. Bir dersin notu; iki dönem sonunda alınan notların aritmetik ortalaması alınarak belirlenirdi.

Alınan not beşin altında ise; öğrenci bütünlemeye kalırdı. Bütün derslerden başarılı olan öğrenci sınıfını direkt geçirdi. Bütünlemeye kalan öğrenciler; kaldıkları derslerden bütünleme sınavına girerlerdi. Bu sınavdan en az beş ve beşten yukarı bir not alır ise o zaman bir üst sınıfa geçirdi.

2.3. Disiplin

Antalya lisesinin ilk yıllarındaki disiplin durumu hakkındaki en iyi bilgileri, okulun ilk mezunlarında Tarık Akıltopu (Lise Rehberi, 2001: 20–21) ile yapılan röportajdan ve Hüseyin Çimrin'den öğreniyoruz. Tarık Akıltopu “... Bazı öğretmenlerimiz çok sertti. Karşısına geçip, iki laf edemedik. Müdür ve idareciler özellikle kızlara karşı çok sert davranırlardı. Bir suç işlendiğinde hepimiz koridora dizilirdik ve sorgulanırdık. Öğretim çok kaliteliydi. Bunu her zaman söylerim. Belli bir disiplin vardı. Dersler çok sıkı işlenirdi. Ama öğrenci her zaman öğrencidir. Bende dâhil arada bir okuldan kaçanlar olurdu. Okuldan kaçan, Deliktaş'a çimmeye giderdik çoğunlukla. Ama durumu öğrenen müdür yâda idareciler yanlarına jimnastik hocası Nuri Çetin ve hademe Şükrü'yü de alarak bize baskın yaparlardı. Biz denizin içindeyken; kıyadaki donlarımızı, gömleklerimizi bir çuvala doldurur okuldan alın derlerdi. Tabi ertesi gün okulda ayrıca cezamızı çekerdik...”.

Hüseyin Çimrin (2002: 169–170) ise lise yıllarında gördüğü disiplin durumunu şöyle açıklar; “...liselerde sigara araması yapılır, öğrencilerin çantaları üst başları aranır. Aseton, ruj, oje taşımak, takı takmak ve sigara içmek kesinlikle yasaktı. Teneffüslerde tuvaletlere okul müdürü tarafından baskınlar yapılır, öğrenciler sigara içerken suçüstü yakalanmaya çalışılırdı. ... O günlerin ünlü lise müdürü ve öğrenciler arasında “Aslan Mahmut” lakabıyla tanınmış Mahmut Hisar'dı. Aslan Mahmut, yanına aldığı süngü takmış iki jandarma eri ile, öğrencilerin okuldan kaçıp gittikleri kahvehanelere, sinema salonlarına Antalya falezlerindeki gizli mağaralara, plajlara baskınlar düzenler kaçak öğrencileri yakalayıp cezalandırmaya çalışırdı...”.

2.4. Antalya Lisesi İdarecileri

Antalya Lisesi'nin kurulduğu 1933 yılından 2005'ta Anadolu Lisesi'ne çevrildiği zamana kadarki sürede lisede toplam yirmi bir müdür ve sekiz yüz yirmi altı öğretmen görev yapmıştır. Bu sayıların içine kayıtları olmayan 1933–1939 arası dönemde görev yapan öğretmenler dâhil değildir. Sırası ile okulda görev yapan müdürler; Talat Tahsin Bey, Yusuf Ziya Bey, Süleyman Demir, Hilmi Dilmen, E.Reşit Uluç, Salih Çetiner, Reşat Oğuz, Refet Onurlu, Şevki Altındağ, Hüseyin Arıtürk, Mahmut Hisar, Rasim Rodoplu, Ziya Özden, H. Naci Budakoğlu, Cengiz Bayrakçı, Ahmet Aydınol, İbrahim Dinçer, Mehmet Karakaş, Mehmet Metelik, Beyazıt Akdoğan, A.Menderes Bulut'tur.

Çalıştıkları süreler göz önüne alındığı zaman bugüne kadar Antalya Lisesinde en uzun hizmet eden okul müdürü on üç yıl ile Rasim Rodoplu gelmektedir. İkinci sırada on yıllık hizmet süresi ile İbrahim Dinçer gelmektedir. Dört tane okul müdürü ise; sadece bir yıl okulda müdürlük görevinde bulunmuşlardır. İki tane okul müdürünün göreve başlama ve bitiş tarihleri hakkında kesin bir kayıt mevcut değildir.

Okul müdürlerinin ortalama görevi süresine bakıldığı zaman hizmet süresi üç buçuk yıldır. Eldeki sicil kayıtlarına göre Antalya Lisesinde Müdür Yardımcılığı görevinde 9 bayan olmak üzere toplam 77 kişi görev almıştır.

2.5. Antalya Lisesi Öğretmenleri

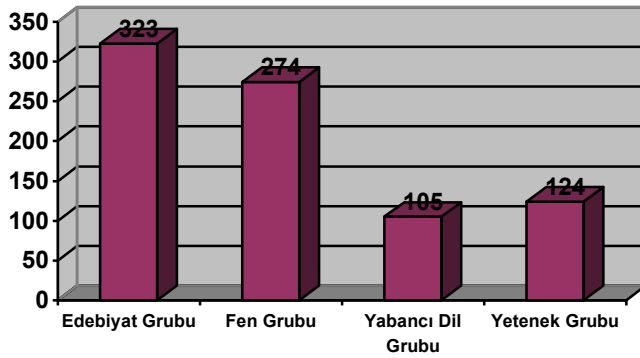
Okul; “Antalya Pedagoji Sınıflarına Havi Orta Mektep” iken Orta Tedrisat Umum: Müdürlüğünün 05.01.1932 tarih ve 97 Nolu tezkeresi ile 01.01.1933 tarihinden itibaren

“Antalya Lisesi” adını aldı. Okulun ve Bakanlığın arşivinde yer alan sicil defterlerine göre; okulda idarecilerde dâhil toplam sekiz yüz kırk yedi öğretmenin kaydına rastladık. Kayıtları incelediğimiz zaman 1933–1939 yılları arasında göreve başlayan öğretmenlerin bilgilerinin yer aldığı “sicil defterinin mevcut olmadığını gördük. Kanımızca bu yıllar arasının kaydı olan sicil defteri; okulun deposunun su basması sonucu çürüdüğü gerekçesiyle idadi dönemindeki öğrenci defterleri ile okulun ilk yıllarını kapsayan diğer belgelerle birlikte çöpe atıldığı yönündedir. Elimizdeki mevcut sicil defterlerindeki öğretmen kayıtları genelde göreve başlama sırasına göre sırayla yazılmıştır. Bizde; Antalya Lisesinde bilgilerine ulaşabildiğimiz öğretmenleri bu usule göre aktarıyoruz;

Öğretmenlerin mezun olunan üniversitelere göre dağılımı;

OKUL	ADET	OKUL	ADET
Enstitüler	304	Fen-Edebiyat Fakülteleri	10
Edebiyat Fakülteleri	90	Ehliyetnameliler	10
Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesi	75	Güzel Sanatlar	8
Yüksek Öğretmen Okulu	69	Darümuallimin	7
Eğitim Fakülteleri	64	Yabancı Üniversitelerden	5
Fen Fakülteleri	58	Tıp Fakültelerinden	5
Yüksek Okullar	17	İdari Bilimler Fakülteleri	4
Darülfünun	16	Diğer; (Bilgi olmayan, Okul terk, farklı fakülte veya Lise)	72
İlahiyat Fakülteleri	12	Toplam	826

Öğretmenlerin branşlarına göre dağılımı;

Antalya Lisesinde görev yapan öğretmenlerin son durumlarına bakıldığı zaman karşımıza şu tablo çıkmaktadır; Antalya Lisesinde görev yapan öğretmenlerin mezun olduğu okullar arasında Eğitim Enstitüleri ilk sırada gelmektedir. Bu eğitim enstitüleri içinde Gazi Eğitim Enstitüsü gelmektedir. Türkiye Cumhuriyetinin öğretmen yetiştirme politikalarının tarihi seyrini Antalya Lisesi öğretmenlerinin mezun olduğu okullardan da rahatlıkla çıkartabiliriz. İlk dönemlere bakıldığı zaman Eğitim Enstitülerinin fazla olduğunu, zaman içerisinde Fen ve Edebiyat fakültelerine ağırlık merkezine kaydığını, son dönemlere bakıldığı zamanda Eğitim Fakülteleri mezunu olanların arttığı görülmektedir. İlk dönemlerde;

doktorların hatta lise mezunlarının bile derslere girdiği görülmektedir. Eldeki bilgiler ışığında okulda görev yapan ilk bayan öğretmen 1929 yılında göreve başlayan *Hüsniye Hanım*’dır.

Çalışmamız 11.03.2005 yılına kadar görev alan öğretmenleri kapsamaktadır. Bu süre zarfında okulda en fazla süre görev yapan kişi 28.04.1965 ile 16.05.1994 yılları arasında yirmi dokuz yıl çalışıp bu okuldan emekliye ayrılan Fizik-Kimya öğretmeni *Canfidan İnce*’dir. Antalya Lisesi’nde görev yapan öğretmenler arasındaki en ünlü öğretmen Şair *Cahit KÜLEBİ*’dir. Cahit Külebi 1940 yılında İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdikten sonra 1942 yılında Antalya Lisesinde göreve başladı. 1942–1945 yılları arasında Antalya Lisesinde görev yaptıktan sonra Ankara’ya taşındı (Lise Rehberi, 2001, 4–5). Okula ilk din dersi öğretmeni 1968 yılında atanmış olup günümüze kadar devam eden branşlar olduğu gibi, Riyaziye gibi isim değiştiren veya çocuk bakımı gibi tamamen ortadan kaldırılan derslerde mevcuttur. İstifa oranlarına bakıldığı zaman ise; en fazla yoğunluğun 1970–1985 arasında olduğu görülmektedir. Kanaatimizce bunun nedeni; bu dönemde ülke genelindeki gergin siyasi ortamın Antalya Lisesi’ne bir yansımasıdır.

2.6. Atatürk’ün Antalya Lisesini Ziyareti

Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk Antalya’yı üç kere ziyaret etmiştir. İlk gelişi 6–12 Mart 1930, ikincisi 10 Şubat 1931, üçüncüsü ise 18–19 Şubat 1935 tarihinde olmuştur (Çimrin, 2002: 77). Antalya Lisesini en uzun kalmış olduğu ilk gelişinde ziyaret etmişlerdir. 10 Mart 1930 tarihindeki bu ziyaretinde Yüce Atatürk; okulu gezmiş, derse katılıp öğrencilerle diyalog kurmuştur. M. Cemal Altanay (1949: 155–156) hatıralarında Atatürk’ün Antalya Lisesini ziyaret etmesini ve katıldığı tarih dersindeki diyalogları şöyle aktarmaktadır;

“... Rüstemiye Vapuru ile Antalya Körfezi gezintisinden iki gün sonra okulumuzu da ziyaret etti. O saatte bulunduğum sınıfta Tarih dersi vardı. Konu da “Fransız İnkılâbı” idi. Dersin onuncu dakikasında sınıfın kapısı açıldı. Gazi, arkasında birçok zevat olduğu halde, sınıfa girdi. Muallimden ders ve konusunu sordu. Hiç unutmam, ellerini birbirini kenetleyerek on bir erkek, bir kız talebeden ibaret olan bizleri tek tek büzdü ve hepimize hitaben:

“-Büyük Türk İnkılâbının aziz besleyicileri, muallimlerdir. Siz de bu yolu tutmuşsunuz, çok sevindim, inkılâbımıza hayırlı ve uğurlu olmanızı temenni ederim.” Dedikten sonra, şöyle bir soru sordu:

“- 1789’daki Fransız İnkılâbı ile 1919 Türk İnkılâbı arasında, ruh ve düşünüş benzerliği nedir? Bu inkılâplar arasında ne gibi benzeyiş ve ayrılıklar vardır?”

Soru umumiyet; hatta beraberinde gelen zevatı bile içine alıyordu. Biz, muallimimizle, dilimizin döndüğü kadar, bu iki inkılâbın arasındaki benzeyiş ve ayrılıkları izah ettik. Fakat esas icap eden cevabı tam verememiştik. O zaman talebelerden bir arkadaş, Gaziye şöyle bir cevap vermişti:

“- Paşam, 1789 İnkılâpçıları ölmüştür. 1919 İnkılâbını yaratan zat ise karşımızdadır. Bu iki inkılâptaki ruh ve düşünüş birliğini çöze çöze ancak o çözebilir. Eğer bize lütfederlerse yeni bir bilgi kazanmış olduğumuzdan dolayı minnettar kalırız.” Gazi, bu arkadaşını okşadı ve ona iltifat etti:

“- Öyle ise not defterlerinize işaret edin. Bu iki İnkılâbın ruh ve düşünüş birliği ve benzerliği: Açlık ve sefalet içinde yaşayan, şuurlu bir milletin sefahat ve ihtişam içinde yaşayan, şaşırılmış bir idareye boyun eğmemesi ve onu boğmasıdır.” buyurdu.

SONUÇ

Antalya'nın en eski ortaöğretim kurumu; Antalya Lisesi'dir. 1898 yılında başlayan bu eğitim öncülüğü günümüze kadar süregelmiştir. Yüz sekiz yılı aşkın bir süredir Antalya ve civar illerden gelen çocukların yetişmesinde ve cemiyet hayatında önemli yerlere gelmesinde en önemli basamak taşlarından birisi olmuştur.

Antalya Lisesi ilk olarak şu an yerleşkesi sınırları içerisinde yer alan ve Atatürk Caddesine bakan iki Rum evinin İdadiye dönüştürülmesi sonucu eğitim hayatına başlamıştır. 1916 yılına kadar İdadi olarak faaliyetlerine devam eden okulun öğrencileri arasında, bölgedeki gayrimüslim unsurların çocuklarına da rastlanmaktadır. 1916–1917 eğitim ve öğretim yılında alınan bir karar gereği Antalya İdadisi, Antalya Sultanisi adını almıştır. Antalya Sultanisi hakkında fazla bir bilgi ve belgeye ulaşamadık. Sadece öğrencileri arasında babası Antalya kadısı olan *Ahmet Hamdi TANPINAR*; bu okuldan mezun olmuştur. Sultaniler yüksek öğretime öğrenci yetiştirmek amacıyla kurulmuş olup aynı devirde idadiden Sultaniye'ye çevrilen okullar incelendiği zaman; aslında bu okulların müfredat öğretmen ve binalarının aynı olduğunu, değişikliğin ise sadece tabela değişikliğinden ibaret olduğu görülmektedir.

Milli Mücadele Dönemine bakıldığı zaman; yüce Atatürk ve diğer değerli yöneticilerin maarif sorunlarıyla savaşın en şiddetli dönemlerinde bile yakından ilgilendikleri görülmektedir. Birinci Heyet-i İlmiye toplantıları sonucunda ülkedeki tüm ortaöğretim kurumlarının adı Liseye çevrilmiştir. Bu kararlar sonucu Antalya Sultanisi 1923–1924 döneminde tek devreli liseye (ortaokul) çevrilmiştir. Bölgedeki en önemli okul olması nedeniyle; ülke sorunlarından en önemlilerinden birisi olan öğretmen açığını kapatılmasına yönelik olarak okulda pedagoji bölümü açılmıştır. Öğretmen açığını kapatmaya yönelik olan bu uygulama 1932 yılına kadar devam etmiştir.

Antalya Lisesi yerleşkesi içerisinde 1933 yılında ikinci devrede açılmasıyla tam bir ortaöğretim hüviyetini kazanmıştır. Bu durum 1968–1969 döneminde ortaokulun taşınmasına kadar devam etmiştir.

Bu süre zarfında okul içerisinde ihtiyaca yönelik olarak 1954–1955 yılında Gündüz Ticaret Lisesi açılmış bu uygulama 1959–1960 yılında Akşam Ticaret Lisesi şekline dönüştürülmüştür. Bu süre zarfında aynı bahçe içinde; Ticaret Lisesi ve Genel statüdeki Antalya Lisesi'nde eğitim ve öğretim faaliyetleri beraberce sürmüştür. Biz bu araştırmamızda direkt konumuza girmediği için Ticaret Lisesi kısmını araştırma alanımız içine dâhil etmedik.

1933 yılında faaliyete geçen Antalya Lisesi; 2006 yılına kadar eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmiş, bu yılda adı aynı kalmakla birlikte statüsü genel lise durumundan Anadolu Lisesi statüsüne kaydırıldığı için normal kayıt yerine sınav ile öğrenci almaya başlamıştır.

2006–2007 eğitim ve öğretim yılında genel statüde eğitim gören sadece üçüncü sınıflar kalmış olup; onların da mezun olması sonucu okulda tamamen genel lise statüsü sona erecektir.

Kurulduğu günden itibaren günümüze kadar ki süreçte Antalya Lisesinde gösteren müfredat programlarında günün ihtiyaçlarına yönelik birçok değişikliğe gidildiği, bazen yeni alan/bölümler açılıp kapandığı bazı dönemlerde ise sınıf geçme işlemlerinde farklı uygulamalara gidildiğini gözlemledik. Genellikle Milli Eğitim Şuraları kararları sonucuna göre yapılan bu değişikliklerin uzun süre geçmeden vazgeçildikleri görülmektedir.

Bu süreler zarfında Antalya Lisesi öğrenci ve mezun sayılarında yıllara göre bakıldığı zaman bir-iki dönem hariç genelde istikrarlı bir artış olduğu diploma ve sınıf geçme defterlerine göre de anlaşılmaktadır. Kız öğrenci sayılarını mukayese edilecek olursa zaman içerisinde tam olarak erkek sayısıyla aynı olmasa da, aradaki farkın kapanmaya yüz tuttuğu görülmektedir. Son sınıfta okuyup mezun olan veya olgunluk diploması sınavlarına giren öğrencilerin başarı durumları incelendiği zaman; yıllara göre değişiklik göstermektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve Okul arşivlerini incelediğimiz zaman eldeki sicil ve kütük defterlerinin bazılarının eksik olduğu görülmektedir. Bunun nedeni; belgeler ve defterlerin okul arşivini su basması üzerine çürümeye başlaması sonucu çöpe atılmışlardır. Ulaşabildiğimiz kaynaklar ışığında Cumhuriyet Devrinde Antalya Lisesinde Kasım 2005 yılına kadar idarecilerde dahil olmak üzere toplam sekiz yüz kırk yedi eğitimci görev yapmış olup; branş bakımından en fazla sözel gurup öğretmenleri gelmektedir. Antalya Lisesi içinde çok değerli eğitimciler görev yapmıştır. Bunların içinde en önemlisi Şair *Cahit KÜLEBİ* dir.

Antalya Lisesi öğrencilerinin mezuniyet sonrası faaliyetleri incelendiği zaman üniversiteyi kazanmadaki başarı oranı ilk dönemlerine göre gittikçe azaldığı görülmektedir. Üniversiteyi kazanarak eğitim faaliyetlerini sürdüren öğrenciler arasında çok değerli siyaset, sanat ve bilim adamları yetişmiştir. Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu önder *Atatürk* 1930 yılında bu güzide eğitim kurumumuzu ziyaret etmiş, derslere katılarak öğrencilerle diyalog kurmuştur.

Araştırmamız esnasında Antalya Lisesiyle ilgili olarak; okulun arşivinde, okul müzesinde ve başka kaynaklardan okulla ilgili birçok belge, fotoğraf ve gazete haberine ulaştık. Bu materyallerin hepsini burada vererek araştırmamızın hacmini gereksiz yere arttırmak yerine, önemli gördüklerimizin bazılarını ekler kısmında vermeyi uygun bulduk..

KAYNAKLAR

I. Arşiv Belgeleri

Antalya Lisesi Sınıf Geçme Defterleri, Antalya Lisesi Arşivi

Antalya Lisesi Olgunluk Diploması Sınavı Defterleri, Antalya Lisesi Arşivi

Antalya Ortaokulu Sınıf Geçme Defterleri, Antalya Lisesi Arşivi

Antalya Ortaokulu Diploma Defterleri, Antalya Lisesi Arşivi

Antalya Ortaokulu Pedagoji Kısmı Şehadetname Defterleri, Antalya Lisesi Arşivi
Antalya Lisesi Öğretmen Sicil Defterleri, C.I-II-III, Antalya Lisesi Arşivi
111 Nolu Öğretmen Künye Defteri, M.E.B., Personel Genel Müdürlüğü Arşivi, Ankara
327 Nolu Öğretmen Künye Defteri, M.E.B., Personel Genel Müdürlüğü Arşivi, Ankara
935 Nolu Öğretmen Künye Defteri, M.E.B., Personel Genel Müdürlüğü Arşivi, Ankara

II. Süreli Yayınlar

2348 Sayılı Tebliğler Dergisi, 9 Aralık 1991
2455 Sayılı Tebliğler Dergisi, 17 Haziran 1996
Türk Akdeniz, (1938), Antalya Halkevi Dergisi, Sayı 11–12
Lise Rehberi, (2001), Eğitim Kültür ve Sanat Dergisi, Sayı 1-2

III. Kitaplar ve Makaleler

AKYÜZ, Y. (1983) “Atatürk ve 1921 Kongresi”, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, MEB: Ankara, 89,92-93
Alıcıgüzel, İ., (1973) İlk ve Orta Dereceli Okullarda Öğretim, Özyayın Matbaası: İstanbul
ATAY, A. (2006) Niğde Lisesi (1949–2000), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Niğde
AYAS, N. (1948) Türkiye Milli Eğitim Kuruluşları ve Tarihçeleri, MEB: Ankara
ÇİMRİN, H. (2002) Bir Zamanlar Antalya, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları: Antalya
ERGİN, O. (1940) Türk Maarif Tarihi, C:I-II-III, Osmanbey Matbaası: İstanbul
İnan, M.R. (1983) “1920’lerde Türk Milli Eğitimi”, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, MEB: Ankara
KOÇER, H.A. (1991) Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi, MEB: İstanbul
ÖZALP, R. ve ATAÜNAL, A. (1983) “Milli Eğitimde Kongreler ve Şuralar”, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, MEB: Ankara
UNAT, F.R. (1964) Türkiye Milli Eğitim Sistemine Tarihi Bir Bakış, MEB: Ankara
Yurt Ansiklopedisi, (1982) C:2, Anadolu Yayıncılık: İstanbul
YÜCEL, H.A. (1994), Türkiye’de Ortaöğretim, Kültür Bakanlığı: Ankara
Maarif İstatistikleri 1923–1973, (1973) Devlet İstatistik Enstitüsü: Ankara
Ortaöğretimle İlgili Yönetmelikler, (1984), MEB: Ankara
Dördüncü Milli Eğitim Şurası, 1949
Yedinci Milli Eğitim Şurası, 1962

Sekizinci Milli Eğitim Şurası, 1970

Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası, 1974

On İkinci Milli Eğitim Şurası, 1988

14.12.2006 Tarihinde Galip Baldıran ile yapılan röportaj.